

Informace

Sociální pedagog do škol (?)

Absolventi oboru sociální pedagogika se snaží uplatnit v celé škále profesí spojených s řadou oblastí, počínaje pedagogikou, sociální prací, pedagogikou volného času a dalšími. Jedním z nových témat je možná implementace sociálního pedagoga do prostředí školy, kde se vedle učitelů prosazují i neučitelské profese. Některé z nich mají již svou tradici, například vychovatelé ve školních družinách či stále významnější asistent pedagoga nebo psycholog.

Tým pracovníků Katedry sociální pedagogiky na Pedagogické fakultě MU je jedním z průkopníků uplatnění sociálního pedagoga ve škole. Tato myšlenka se zde rozvíjela pozvolna, nakonec se podařilo v rámci projektu OPVK „Tvorba a inovace vzdělávacích programů a profesních praxí“ definovat možnosti působení sociálních pedagogů v konkrétních školách. Cílem dílčí části projektu bylo rozšíření profesní praxe studentů oboru sociální pedagogika a implementace profese sociálního pedagoga do prostředí základních škol a následně ověření významu (akceschopnosti) této profese.

Současná škola je zatížena mnoha činnostmi, pro které nejsou učitelé cíleně připraveni, a tak se stává, že významné aktivity, jako je například prevence sociálně patologických jevů, ale současně cílený sociální rozvoj žáků, jsou na mnohých školách realizovány nekvalifikovaně a nad rámec primárních úkolů (vzdělávání). Sociální pedagog může škole nabídnout celé spektrum aktivit a činností směřujících nejen k žákům, ale také i k učitelům.

Praktická realizace projektu probíhala kontinuálně v období od září 2012 do června 2014 a bylo do ní celkem zapojeno 12 škol nejrůznějšího typu. Školy, které přijaly sociálního pedagoga, byly různorodé, jednalo se o školy vesnické, městské, sídlištní základní školy, nižší gymnázium či škola profilující se jako multikulturní instituce se zaměřením na vzdělávání cizinců.

Kdo vykonával profesi sociálních pedagogů? Vzhledem k tomu, že celý projekt byl zaměřen na pedagogické praxe studentů, tak do pozic sociálních pedagogů nastoupili po přísném výběrovém řízení především studenti vyšších ročníků Katedry sociální pedagogiky. V průběhu trvání této části projektu se v jednotlivých školách vystřídalo přes dvacet studentů.

Všichni vybraní studenti měli již předchozí zkušenost s prací v dětských kolektivech a většina z nich měla ve svém portfoliu také určitou konkrétní přidanou hodnotu, jakou byly například praktické zkušenosti se zážitkovou pedagogikou, multikulturní výchovou, dramatickou výchovou, jazyková vybavenost, projektové dovednosti atd.

Samotná realizace projektu, do kterého na počátku vstoupilo osm škol, pak probíhala v několika fázích. V prvním pololetí projektové aktivity se setkali společně zástupci katedry, vybraní studenti a zástupci škol, kteří úzce spolupracovali se studenty jako metodická podpora a průvodce konkrétním školním prostředím. Na společném setkání všech zainteresovaných stran byly vytvořeny určité programy, specifikovány úkoly a cíle sociálních pedagogů na vybraných školách. Tento program se postupně vyvíjel z celkové situace ve škole. Změny v programu byly reflektovány na pravidelných supervizních setkáních, která probíhala alespoň jednou za dva měsíce.

Výsledky praktického působení sociálních pedagogů ve školním prostředí jsou nad očekávání pozitivní. Podařilo se vytvořit smysluplnou náplň práce sociálního pedagoga a prokázat jeho význam v rozvoji školního prostředí. Práce mnohých studentů oslovila nejen žáky, ale také učitele a vedení školy. Rovněž

studenti hodnotili velmi pozitivně přínos profese pro celkovou atmosféru školy. Ukázalo se, že sociální pedagog vstupuje nejen do mimoškolní výchovy, ale pracuje v oblasti sociální patologie, pedagogiky volného času, sociální práce a například se zapojuje do třídnických hodin jednotlivých tříd nebo se angažuje ve vzdělávání samotných učitelů, zejména co se týká alternativních přístupů souvisejících s osobnostním rozvojem, s multikulturní výchovou nebo s dramatickou výchovou.

Sociální pedagog měl na školách bohužel v rámci projektu jen omezenou časovou dotaci (cca 4 hodiny týdně), proto se studenti nemohli plně věnovat všem tématům, která se před nimi otevřela. *(V průběhu projektu také došlo k situaci, že jedna sociální pedagožka získala na škole i pozici vychovatelky ve školní družině. Díky rozšířené časové dotaci měla možnost žáky lépe poznat a v době vyučování, kdy ve škole působila právě v pozici sociálního pedagoga (v třídnických hodinách, v hodinách uvolněných k tomuto účelu učitelů, ve volných hodinách apod.), pak mohla lépe reflektovat jejich potřeby. Tato praxe se setkala i s ohlasem u učitelů, kteří měli možnost její práci lépe poznat a pochopit, proč a jak by právě v jejich třídě mohla podpořit sociální vztahy.)*

Po dvou letech projektu můžeme konstatovat, že sociální pedagog je profese, která by bezpochyby měla na současných školách široké uplatnění. Zájem o tuto profesní praxi ze strany škol i studentů byl tak významný, že projekt pokračuje dále. Ve školním roce 2014–2015 se budeme snažit tuto profesi rozvíjet na třech školách a hledáme formát, v jakém může tato praxe probíhat v dlouhodobějším horizontu. Do budoucna si klademe za cíl podpořit možnosti škol k tomu, aby v nich mohli naši absolventi působit.

*Lenka Gulová, Martina Kurowski, Petr Soják
Masarykova univerzita v Brně*